

Ratkó József

költő (Pesterzsébet, 1936. augusztus 9. – Debrecen, 1989. szeptember 13.)



A magyar költők közül még a huszadik században is csak elvétve értek meg néhányan magas életkort. A korábbi századokban pedig fehér hollónak számított az olyan idős költő, mint a 75 évet megérett Gyöngyösi István. S azon se ütődött meg senki, hogy Arany János *élete hatvanhatodik évében* valóban eltávozott, mint megérezte. Janus Pannoniustól József Attiláig, s rajtuk túl Ratkó József, s még tovább Baka Istvánig, másokig folytatódik a sor. Mégis, úgy tartja az irodalomtörténet, s úgy érezzük régi és újabb olvasók, hogy ezek az idő előtt lezárult költői pályák a megszerkesztett befejezettség, a teljesség élményét nyújtják. Mindegyikük megvalósította a maga világán belül a lehetséges költői egészet egy-egy változatát.

A hatvanas évek derekán, versolvasó, irodalmárnak készülő fiatalelként találkoztam Ratkó József verseivel. Életkora szerint édesbátyám lehetett volna, s a fél évtized korkülönbség azt jelentette, hogy ő már a világháborút is gondolkodó gyerekként élte meg, s mindig volt öt-hat évnyi előnye tapasztalásban, tudásban.

Minden pályakezdést igyekeztem akkortájt nyomon követni, minden első-második kötetet áttanulmányozni, s akik verseszményeimhez, a klasszikus és utolérhetetlen József Attilához és a klasszikus, de akkor kortárs Illyés Gyulához, Juhász Ferenchez, Nagy Lászlóhoz hasonlítottak, akik szintén eszményüknek tekintették őket is, azokat különösen megszerettem. Így volt ez Ratkó Józseffel is, akinek második kötetéről már lelkes kritikát is írhattam. Később láttam át, hogy lelkesedésem elsősorban az iránynak szólt, maradandó értékű inkább a harmadik, a negyedik kötet lett.

Akinek a munkáit kedveli az ember, azt szeretné személyesen is megismerni. Idővel erre is sor kerülhetett. 1972-ben indult az olvasótábori mozgalom, akkor még egyetlen táborral Felsőtárkányban, ahol hatvani általános iskolások gyűltek össze. Öten voltunk irodalmárok, közöttünk Ratkó József korban s rangban is a legidősebb. Mi magunk is tanulgattuk a lehetséges teendőket, módszereket, ő rögtön feltalálta magát. Otthon volt az első naptól kezdve, amikor a hatvani vasútállomáson találkoztunk, s a csatlakozásra várva megismerkedtünk, beszélgettünk heten-nyolcan, a tábor leendő vezetői. A személyiség varázsa már akkor elbűvölt, s még inkább így volt ez később. Ő volt vitathatatlanul a tábor vezéregyénisége, de nem a magával hozott tekintély okán, hiszen azt inkább csak mi, író- és tanártársai ismertük, hanem mert abban a tíz napban talán kivétel nélkül mindenkit magával ragadott. Olyan volt, amiként egy négy-sorosában megfogalmazta: „Mindenhez van jogom, / hát játszom. / Fönről gyerekeknek, lentről / embernek látszom.” S aki gyerek is, meg ember is, azt nem le-

het nem szeretni. Olyan volt számára a közösség, mint hálnak a víz, madárnak a levegőég. Ez volt az az éltető közeg, amelyben ember tudott lenni, ember és költő. Nem volt benne semmi tanáros, talán ezért is volt színes és magával ragadó pedagógus, akinél szerves egységgé állt össze mindenféle tevékenység. Az is, amikor verset magyarázott, az is, amikor erkölcsről, hazáról beszélt, s az is, amikor öhömöt főzött az egész tábornak, de nem ám akármilyent, hanem igazit, amelyet harminckétszer kell megforgatni, s mindegyikhez inni egy hosszúlépést. Italtól persze nem fért ennyi Jóskába, viszont a forgatások közben annyi füstöt szívott magába, hogy jókora füstmérgezést kapott, egy órába is beletelt, amíg rendbejött. Az öhöm viszont igazi volt, dicsérte mindenki.

Attól az évtől kezdve Ratkó József rendszeresen részt vett olvasótáborok munkájában, szervezett, irányított, feledhetetlen vitákat, beszélgetéseket vezetett. Költő volt, gondolkodó, tanár, az Isten és az ördög ügyvédje, s legfőképpen embertárs, aki segíteni akar. Sok száz, talán több ezer fiatal örzi ezt az emberarcot még akkor is, ha esetleg észre sem veszi már, hogy egy-egy gondolatában, döntésében ott munkál az is, amit Ratkó Józseftől tanult meg valamelyik nyári estén a csillagos ég alatt.

S ott munkál bennünk is, akik ismerhettük őt, de azokban is, akik csak műveivel találkozhattak. Ha azt kérdelem magamtól, a régi olvasótól, a majdnem baráttól, hogy mely alkotásai idéződnek fel bennem legelsőként, akkor néhány dalt, néhány hosszúverset és a királydrámát kell említenem. Olyan dalokat, mint az *Anyám*, az *Éjszaka*, a *Zsoltár*, az *Egy ágyon, egy kenyéren*, a *Jó hazát*. A hosszúénekek közül a *Halott halottaim*, a *Törvénytelen halottaim* és *Az ének megmarad* címűeket. És legnagyobb sikert aratott művét, az öreg Szent Istvánt megidéző drámát (*Segítsd a királyt!*). S újraolvasva más munkáit is, nem csupán az ismerősség ragad magával, hanem az irodalmi érték is. Hét évszázad magyar irodalmát tartotta örökségének, a magyarság évezredek során egymásra következő nemzedékeit őseinek. Most már ő is őszünk, ő is örökségünk.

Vasy Géza

Császár István

író (Újpest, 1936. június 23. – Budapest, 1998. március 26.)

Most is, e felé forduló sorok írása közben, azt a szemüveget tettem föl, mellyel ő segített ki, mikor tizenöt éve elvesztettem az enyémet. Egyszerre öt-hat piacon vásárolt darabot rakott elém a sportszatyrából. Gondosan ügyelt arra, hogy az írás-olvasásnak legalább a feltétele megmarad-



jon. Ez a sötétbarna, vas-tag keret már akkor idejét múlta, később a szára is elferdült, de a lencséje annyira kényelmes maradt, főként az íráshoz, máig is talányos, nem a szemem romlása hagyott-e alább, vagy a dioptriája erősödött gyengülő látásomhoz. Így teremt misztikus kapcsolatot, azt a

látszatot keltve, mintha találkoznék hajdani gazdájával a Feneketlen tó környéke helyett az elérhetetlen távol-ságban. Mert ő már sohasem érkezhett a megszokott fedelek alá. A régi helyek másoknak valók, legtöbbjüket bezárták. Hol van az Európa presszó, ahol megismerkedtünk, s olyan boldogan ragyogott az első megjelenés sikerétől, vidult, s megállapíthattam, nemcsak a novellája remek, ő maga is különös műélvezetre készlet, sármosan viselkedik, okos, szellemes, iróniától éles, csupa szívbeli humor az előadása, melyben, azt hittem, egy hamar megírandó remekműre készül. És aztán jelképesnek tarthattam nem-sokára, hogy az a szerelmem mutatta be, aki az országút áldozata lett, akár egy Császár István-i hős. De ő inkább a férfiak között talált magának témát, akik a saját életének is variációi lehetnének. De akkor még olyan meszsze volt a jövő a könnyű nyári ingben. Nagy írónak készült. A megalázot-takat és megnyomorítottakat akarta megváltani, Tolsztoj módján a dosz-tojevszkiji bűnököt, a csehovi fölös-legességet. Föl kellett volna fognom mégis, saját esendőségei tűnnek át a kallódó, életük értelmetlenségével küzdő férfiak arca mögül. Mikor a *Fej-forgás* hőséneke halálát elképzeli, azt az öngyilkosságot írja meg, mely az övé is lehetne, ha nem kapaszkodna az írásba. Hiszen ő volt mindenki, aki-re azt mondta, nem ő, s mint valami kísérleti laboratóriumban szimulálta sorsának lehetséges változatait. Ál-szabadságban, valami örök átmenetiségben az amnesztia és a szabaduló igazolás között, s ha nagy is volt a tér-ség, amiben mozgott, egyszer csak őt is fejbe verte. Mert még egy fejforgást sem lehet megcsinálni, ha az a feltéte-le, hogy „le kell bontani a szoba egyik falát a konyháig, a másikat pedig egé-

szen Balatonberényig”. Most már aka-dály nélkül elvégezhetem Császár Pis-ta barátomért.

Azon a szombaton reggel kilenctől délután négy óráig megállás nélkül be-szélt, de egyetlen közös emléket nem vett a szájára, kérdezni sem hagyott, mint aki nem akar hazamenni. Nem hagyta szóba hozni a kávéházakat, kocsmákat, klubokat, bár jó lett volna öregesen derülni régi magunkon. In-kább másokra szabott regényfolyamat játszott milliós vagyont örökölt barát-járól, aki rögtön elszórta pénzét, hogy szabad maradhasson. Akkor már ki-sebbre cserélte azt a lakást, amelynek megszerzésében közreműködtem én is, de sosem hívott meg, biztosan azért, mert segíteni akartam rajta, túrhetet-len sajnálkozással ráerőltettem a saját kulccsal járó költségek összes gondját. Ragadozókat eresztettem rá, széttépni remekműveit. Tönkretettem.

Ült csak divatok fölötti, Bérkocsis utcai mutatványos ünneplőjében, ki-hajtott inggallérral, csauszínű félcipősen, megborotválkozva, mint aki velem kezdi a napját egy tagolatlan időben, Pistikám hőskorában. Mikor még volt lakása, már nem volt lakása, még volt telefonja, már nem volt te-lefonja, még s már volt felesége, al-kalmi társa, s vesztett, kopott dolgok között kószált eltitkolt gondolataival, fellengzős mosolyával, bevallatlan hiá-nyok útvesztőin téblábolva hosszas búcsúzkodásban.

Ahogy azon a szombaton hét órán át halasztgatta halálát, rám való te-kintettel, hívságos gondjaimra való tekintet nélkül. Vidoran leste, mi-kor unom meg szavai egy ültő hely-ből ömlő előadását. Mert én írásra biztattam volna a széthulló igék, el-málló nevek, jelzők áradása helyett. Nem hallgatott meg semmi életre szóló tanácsot. Szabad lett a szó- és

fejforgatásra, mint egy illetlen nemzedék tagja, akit még attól a kaján hittől is megkíméltek, hogy legalább a halálával megvalósítson valamit.

Talán azért hallgattam el, mint valami szóra sem érdemes apróságot, hogy láttam néhány napja a Bartók Béla úton, s nem köszöntem rá, ami fölért az árulással. Amint az ismerős asszonnyal beszélgettem, hátat fordítottam s féloldalvást figyeltem, hát-ha összeakad a tekintetünk. De ő csak nézett maga elé a szokatlan, fülére húzott baseballsapkában, mintha attól volna púpos, nem a csontritkulás-

tól. És ment maga elé földig érő hajléktalanszatyórral, mint régen a sporttáskával, amelyből gyakran finom kócolódás hallatszott, amint az üres térben csúszkál a konyakos üveg meg a pirulás üvegcese. Épp a zsebében kotorászott, telefonálni készült, a fülkéből kifordult, tűnődött, visszahátrált a trafik ajtajából, elsomfordált a boltig. Úgy kapkodta a sarkát, mintha egy láthatatlan eb szaglászna a nyomában. Elsodorta a téliesített függönyt, amint a Hungáriába szokott valaha betalálni.

Ágh István

Varga Zoltán

író, esszéista

(Nagykikinda, Jugoszlávia – ma: Szerbia-Montenegró, 1936. július 4. – Zenta, Jugoszlávia – ma: Szerbia-Montenegró, 2000. április 24.)



Varga Zoltán nem tartozott a népszerű vajdasági írók közé. Nem tudott s nem is akart az olvasóközönség ízléséhez vagy politikai elvárásokhoz alkalmazkodni. Viszont hitt az egyénileg kiküzdött élet igazságában s talán a küldetésében is: ezért válhatott a hatvanas évektől az egyetemes magyar irodalom egyik kiemelkedő írójává. Alkotói kivételességét rendkívüli életkörülményei határozták meg. A gyermekparalízis ugyanis gyermekora óta tolókoksihoz szögezte, s az ő élettörekvése az volt, hogy e súlyos testi-lelki hátrányát szellemi-irodalmi előnnyé változtassa át.

Varga délvidéki íróink között a legteljesebb íróegyéniiség, aki a regényírásban, a kisprózában, az esszében és a kritikában egyaránt kiemelkedőt alkotott. Művei ennek ellenére kultúrpolitikai okok miatt nem mindig kaphatták meg az őket illető elismerést. Varga túlságosan sokat tudott, s túl bátor volt a társadalmi problémák művészi megjelenítésében ahhoz, hogy a kritika egészen komolyan vehette volna.

Varga első két elbeszéléskötete (*A kötél táncos*, Újvidék, 1963; *Kirándulás*, 1965) túl mélyről s ugyanakkor túl magasról szemléli az embert ahhoz, hogy megfelelhessen az aktualitásokra figyelő Symposium-nemzedék értékeszményének. Az ő elbeszéléseinek emberképe ugyanis statikus volt: hősei tetteinek mozgatórugója a fajban rejtett, nem pedig a társadalomban vagy a történelemben. Írónk a pszichológiai realizmus mestereként mutatkozott be, s az ember lehetőségeiről alkotott pesszimista történetei kezdetben meg-

feleltek a liberalizálódó kultúrpolitikának. E Varga-elbeszélések az embernek az önzésre íteltettségéről, a kíméletlenség szükségszerűségéről, az erősebb győz elvének mindenkori érvényességéről szóltak. Ám nem konkrét időbe és tájba ágyazott formában, hanem az örök emberinek a közegében, a szocializmus lehetőségeiről csak a legközvetettebb módon (a teljes tartózkodás által) mondván ítéletet.

Varga Zoltán elbeszélő művészete a kafkaizálódása által változtatta meg formateremtő módszerét. A *Várószoba* című kötetének (1968) történetei ugyanis többnyire már a fantasztikum világában játszódnak, s a szocializmus, illetve a bürokrácia elleni satíráként íródtak. E parabolák célja, de nem mindig megvalósult erénye a vízió plasztikus realizmusa: a részletek kidolgozottsága, a nyelvi pontosság és a groteszk humor.

Ugyanennek a módszernek a szellemében született az írónak *A méregkeverő* (1966) című regénye. Annak ellenére, hogy ennek színterét egy kitalált ország alkotja, az időszerű társadalmi vonatkozásokra utaló modelljelleg átüt a mű szövetén, úgyhogy az mindenfajta forradalmiságnak, illetve szocializmusnak a lényegrajzáként olvasható. Az író elmélyült antropológiai tapasztalatának köszönhetően nem csupán érdekfeszítő cselekménye, hanem árnyalatérzékeny emberképe is van ennek a regénynek. A hangsúly az emberi lény eredendő korlátoltságán és a lelkiismeretes értelmiség mindenkori kiszolgáltatottságán, vagyis a társadalmi-erkölcsi haladás lehetetlenségén van. A magát a hatalomnak kényszerből eladó feltalálónak a példázata, s főleg a regény végén alkalmazhatatlannak bizonyult „juszticin” nevű gyógyszer íroniája (a JUSZ jugoszláv állami szabványt is jelent) ettől kezdve a gyanú árnyékát vetíti Varga társadalomerkölcsi magatartására.

A hatvanas évek egyetemista tüntetéseinek hatására és a minél teljesebb értelmiségi jelenlét érdekében, Varga Zoltán közvetlenebb valóságértékelésre is vállalkozik. Nem véletlenül jelent meg a *Szökés* című regénye csupán a Híd 1972-es évfolyamában, az író ugyanis a szociográfiához közeledve a társadalmi és a nemzeti kizsákmányoltság elevejébe vág: a vajdasági város szocialista rothadásáról (egy magyartanár külföldre vezető útja kapcsán) készít olvasmányos diagnózist.

Mivel azonban ezt az alkotói utat a kultúrpolitika a hetvenes években újra elaknásította, ezért írónk visszakanyarodott a tartalmas rejtjelek birodalmába. De allegorizáló hajlandóságát most már nem kizárólag a fantasztikum elemeinek segítségével éli ki, mint ahogy a *Tücsök a hangyabolyban* című kötete (1980) tanúsítja, hanem az egyetemes művelődéstörténet különféle korszakaiban is, miként az a *Hallgatás* című könyvből (1978) kitűnik. Mivel ennek történeteit stíluskísérleteknek fogta föl a cenzúra, ezért Híd-díjban részesülhetett, pedig a korhoz kötött és a mindenkori hatalom, valamint az alárendeltség satíráiról, művészeti szintű tipológiai kísérletekről van szó. A mítosz és a történelem keretét biztosított Varga Zoltán túlradó gondolatainak.

A hosszú évekig kiadhatatlan *Indiánregény* (1990) nem csupán egy életfilozófia esztétikailag is hatásos összegezése, hanem módszertani szintézis is. Földrajzilag távol eső tematikájú, realista történet, amely azonban nem csupán a nemzeti (etnikai) kisebbség tragikumát fejezi ki, hanem a mindig kisebbségben maradó erkölcsét, szellemét és sorsát is.

Az *Indiánregény* a maga posztmodern, amerikai szerző történetére támaszkodó formájában tár föl egy helyzetsorozatot, s ebben a kisebbségi ember lelki drámáját. A szerző elfogulatlansága akként jelentkezik, hogy Varga az önérvényesítésért folytatott harcot alapvetőnek tartja az erkölcsi fogalmakkal gondosan takargatott, de a tiszta ész előtt leplezetlen, csupasz életben. Erősek és gyöngék szerepelnek az ő regényében, s nem a jó vagy rossz tulajdonságokon, hanem a számbeli és a technikai fölényen múlik a fehérek rézbőrűek fölötti diadalmaskodása, részrehajló törvényeik érvényre juttatása.

Varga a drámái színpadi bemutatását illetően is hasonló nehézségekbe ütközött a hetvenes években, mint prózája megjelentetésében. Hiába írt még 1970-ben két figyelemre méltó drámát – *Péntek, Szombat, Vasárnap*, illetve *A tanítvány* címen –, közülük csak az egyik, a második, csupán az évtized végén kerülhetett a nézők elé. Nem véletlenül születtek ezek a művek még az ún. anarcholiberalista korszakban, a szabadelvűség gondolata jegyében születtek.

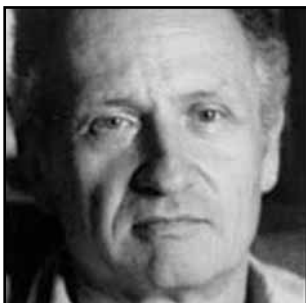
A tekintély Varga drámáiban is kulcsszerepet játszik. A *Péntek, Szombat, Vasárnap* esetében a tekintély a lőfegyver, a primitíven fölfogott szabadság birtoklásával volt azonos. A *tanítványban* viszont a királyi uralom létkérdésévé vált. Jellemző, hogy Dávid király tekintélyének megmentése, a hamis látszat megteremtése érdekében gyakorol önkritikát (miként a Vargát ihlető kommunista funkcionáriusok is). Az ugyancsak mitológiai témájú *Tantaloszban* az író hőséneket istenkáromló tettét a tekintélyrombolás előtérbe állításával korszerűsíti, pedig az istenek ízlésének leplezése többször is a legnagyobb bűnként említetik e műben.

Varga Zoltán idejekorán tisztába jött vele: neki a belügy a külföld előtti kötelező humanista látszat miatt többet enged meg, mint másnak. Ennek ellenére volt idő, amikor közvetlenül is meggyűlt baja a hatósággal. Ezért a naplója is rendkívüli fontosságú, jóllehet eddig csupán egy kötet látott napvilágot belőle (*Bábel árnyékában*, 1999).

Vajda Gábor

Orbán Ottó

költő, műfordító (Budapest, 1936. május 20. – Budapest, 2002. május 26.)



Ha valaki olyan költői antológiát készítené a huszadik század magyar költőinek műveiből, amelyben egy költő csupán egyetlen versével szerepelhet, és felszólítana, hogy Orbán Ottó életművéből én válasszam ki azt az egy verset, akkor olyan hosszas gondolkodási időt kérnék, hogy közben lejárna a leadási határidő, elmúlna április tizenegyedike, a Könyvhét, a Verskarácsony, és leértékelődne a könyvre szánt szponzori támogatás. Ha azonban arra kényszerítenének, hogy most, azonnal nevezzem meg azt az Orbán-verset, mert különben üres lapok volnának az antológiában az Orbán-fejezet helyén, akkor ezt választanám, s nemcsak a bőség zavara miatt nyugtalan lelkiismerettel:

Az elsüllyedt sziget

A legvidámabb barakk készítőinek

*Kreon korának minden főhivatalnoka,
ha tudott róla, ha nem,
Kreon nyelvét beszélte. Egyezményes fordulatokkal
kicsinyítette a bűnt, nagyította végzetté az alkut.
Ez a nyelv Kreon bukása után neveltség tárgya lett.
Aki ezt beszélte, belé ragadt, mint mézbe a légy:
„Sokat vívódtam”, mondta, és: „Nem zsebre tettem a pénzt,
csak egy amforába.” Majd,
s közben tekintete össze-vissza ugrált:
„Nagy királyunk, mint ez köztudott, szeretett bibizni.”
Így állt bosszút rajtuk a nyelvükhöz ragadt hazugság,
rettentőbbet, mint akármiféle kard: kiröhögték őket.
A többit a város bölcsen az istenekre bízta, korán kelt,
eltaszította a hajnali köd fátylába takart bárkáit a parttól
és evezők sokaságával hasogatta tűzcsíkokra a tengert.*

A kilencvenes évek terméséből való vers Kavafisz stílusában íródott. A görög költő munkamódszeréhez tartozott, hogy a klasszikus görög művekből kiragadott és a maga szája ízéhez igazított egy-egy mozzanatot, amely valamilyen jellegző volt az emberiségre minden időben, különösen a szerző korában, a nagy háborúiról és diktatúráiról elhíresült huszadik században.

Orbán Ottó teljes lélekkel benne élt az irodalomban, a hazai és a világköltészetben egyaránt. Kavafiszt alighanem (egyik) legfőbb mesterétől, Vas Istvántól „örökölte”: az „ómódi-modern” írásmód egyik mintaadójaként tartotta számon. Ómódi, mert szívesen merült alá az ógörög világba. És modern, mert ebben az

ógörög világban rendre a tárgyi közvetítőt találta meg ahhoz, hogy minél találóbbat mondjon saját koráról.

Mondhatott volna találóbbat Orbán Ottó a több mint harminc esztendeig fennálló Kádár–Kreón-korszakról, mint ebben a tizenöt sorban? S ebben már benne rejlik a következő kérdés is: írhatott volna eredetibb és személyesebb verset, mint ezekben a Kavafisz költészetére hangszerelt, saját személyét a háttérben tartó, a jobb újságtárcák modorában megírt, netán társalkodó vagy éppen pletykálkodó stílusú költeményben?

Kitűnő elemzője, Lator László hívta fel a figyelmet esszéjében, hogy Orbán Ottó milyen bravúrral és mennyire sokatmondóan keverte a különféle stílus-elemeket. Úgy játszott a nyelv és a különböző stílusok hangszerén, mint az orgonaművész. A hűvös, visszafogott kavafiszi előadásmód csupán az alaphangra érvényes: a vers hol itt, hol ott tér el tőle. Figyeljük meg, miként váltogatják egymást a politológiai precizitás és a morálfilozófia szavai, a találó nyelvi panel iróniája („belé ragadt, mint mézbe a légy”), a politikai gyilkos önleleplező idegessége („Sokat vívódtam” stb.), az árulkodó viselkedés („tekintete össze-vissza ugrált”) meg a bennfentes lakájok sikamlós sutyorgása („Nagy királyunk, mint ez köztudott, szeretett bibizni”). Az utolsó öt sorban veszi át a szót a költő: ez a *költői kommentár* szerkezeti egysége, amely történelmi ítéletté magasodik, anélkül hogy a hang különösebben megemelkedne. Azért sem szólhat mennydörgő ítéletként a költő személyes véleménye – s itt már csakugyan a legszemélyesebb ítéletről van szó! –, mert ez az ítélet nem egyéb, mint a svejki (vagy legyünk stílszerűbbek: arisztophanészi?) „kiröhögés”.

A záró mondat – az utolsó három sor – visszazökken az epikus beszédmód medrébe, de csak azért, hogy észrevétlen bravúrral és Orbán Ottóra oly nagyon jellemző módon elemelkedjen a vers a föld színétől, és nagy távlatú, tüzes költői tájképpel jelezze ama korszak bő három évtizedig tartó tragikumát. Mert lehetett röhögni rajta kínosan és lehetett kárörvendőn, a megtorlás évei múltán a haszonélvezők többé-kevésbé ugyanazok voltak, mint a kárvallottak – ezért volt az a korszak tragikomikus. Az elnyomók és az elnyomottak jól megkülönböztethetők a versekben, de a néma cinkosság vádját a kussoló sokaság sem kerülheti el. A bölcs város éli a maga életét, ahogy élheti, és „az istenekre bízta magát”, hogy túrjön és felejtse. A zsarnoktól nemcsak a főhivatalnokokig tartott az út, a kishivatalnokig és a megfélemlített páriáig terjedt a „mindenki szem a láncban” törvénye.

A verset olvasva mindnyájan, akik akkor éltünk és eszméltünk, érezzük, hogy megrezdül valami lelkiismeretünkben. Arra szólít fel Orbán Ottó műve, amire minden nagy vers: „változtasd meg élted”.

Alföldy Jenő

Ténagy Sándor

költő (Szekszárd, 1936. január 19. – Budapest, 2005. augusztus 18.)

Szülei 1937-ben meghaltak, egyéves korától nagymamája nevelte.

Általános iskoláit Szekszárdon végezte. Már 8-10 éves korában is próbálkozott versírással.

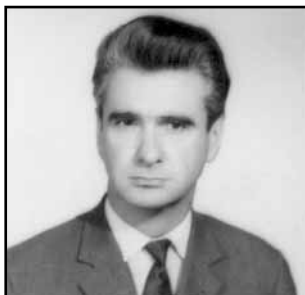
További tanulmányait Fácánkerten folytatta, oda költöztek a negyvenes években.

18 éves korában jött fel Budapestre, az akkori Beloianisz Gépgyárban helyezkedett el fizikai munkásként. Ezekben az években is a versírás, olvasás volt a legfontosabb számára, a munkája mellett. Később újságíróként dolgozott. Évekig a Telefongyár üzemi lapjának volt a munkatársa. A lap megszűnése után, 55 éves korában nyugdíjba vonult.

1956 óta jelentek meg versei különböző folyóiratokban és napilapokban.

1960-ban jelent meg első kötete, a *Jámbor lázadás*, melyet a Magvető Könyvkiadó adott ki Budapesten. A könyv elején, a jellemzés végén az áll; hogy ő „büszke-konok kaszás-ivadék”, aki írásaival küldött – a dolgozó népet kívánja szolgálni.

Második kötete, a *Vaskenyér* 1968-ban, szintén a Magvető Könyvkiadó által jelent meg. Azt írják róla: Közéleti verseihez hasonló intenzitású szerelmi lírája, mely intim, gyöngéd hangokkal gazdagítja a kötetet.



Sóhajom, vérem címmel jelent meg harmadik kötete 1972-ben, amelyet „a keresések, elvesztések versei”-vel jellemezett. Szintén a Magvető kiadásában. *Nyitott ablak* címmel, melyet a Népszava Lapkiadó adott ki 1983-ban, válogatás

a Szakszervezetek Országos Tanácsa 1977–1981 közötti ösztöndíjasok munkáiból. Ténagy Sándor *Riport helyett* versciklusából tíz verset jelentett meg.

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó által megjelentek gyermekverses, -mesés könyvei is. A versek közül többet is megzenésítettek. Pl: *Bolondos mondóka*, *Káposzta a fejem*, *Patogatott kukorica*.

Meséskönyvek: *Mókavásár* – 1977, *Madárnaptár, virágóra, mese* – 1978, *Vizivár, mese* – 1980, *A világgjáró útjelző tábla* – 1981.

Az utóbbi években sem hagyott fel az írással, csak inkább magának írt. Mostanában gondolt arra, hogy kiadassa összegyűjtött írásait.

Sajnos terve már nem valósulhatott meg, mert 2005. augusztus 18-án tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Hamvai Dunaújvárosban, az Óvárosi Temetőben lettek örök nyugalomba helyezve.

Ambrus Józsefné

Magyar Kultúra Alapítvány

1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Tel.: +36-1-224-8100; Fax: +36-1-375-1886

mka@mail.datanet.hu www.mka.hu

A **Magyar Kultúra Alapítvány** épülete a Budai Várban, a Mátyás-templom szomszédságában található. Az Alapítvány rendezvényeket szervez a magyar-magyar párbeszéd érdekében. Rendezvényeinknek központi gondolata a „régiónk találkozása”, ennek jegyében szervezzük évente visszatérő programjainkat: *a Magyar Kultúra Napját, a Költészet Napját, a Budavári Mosoly napokat, a Karikatúra Művészeti Fesztivált és a Budavári Mézesnapokat, továbbá számos könyvbemutatót, kiállítást és képzést.*

Alapítványi feladataink pénzügyi forrását vállalkozói munkával teremtik meg. Épületünkben több különböző méretű teremmel várjuk megrendelőinket, amelyek kongresszusok, konferenciák, fogadások, esküvők, hangversenyek, előadóestek, bemutatók méltó helyszínei. Az első emeleten családi hangulatú, kétszobás, tízenhat szobás szállodát működtetünk. A *Hotel Kulturinnov* szobáihoz zuhanyzó, telefon, minibár tartozik, vendégeinknek svédasztalos reggelit kínálunk.

Januári közönségrendezvényeinkből

Január 9–22.: Gyurkovics Hunor festőművész kiállítása

Január 10., 24., 31. 18 óra: Magyar Emlékekért a Világban Egyesület rendezvénye

Január 12. 17 óra: Ausztrália Magyar Baráti Köre találkozója

Január 22.: Régiók találkozása a Magyar Kultúra Napján – kiállítás megnyitó és ünnepi hangverseny

Kilencvenhat jeles hetvenes

Balázs Jolán • Balogh Géza • Bárdos Pál • Bartis Ferenc
Békési Imre • Bitó János • Bodor Ádám • Buczkó Imre
Buda Ferenc • Budai-Sántha János • Csukás István • Czimber Gyula
Domokos Péter • Dömölky Lídia • Dulin Jenő • Erőd Iván
Fehér Erzsébet • Fenákel Judit • Gaál András • Gallov Rezső
Garabuczy Ágnes • Gazda József • Gulyás Gizella • Gyárfás Endre
Harmati Béla • Hegedűs Oszkár • Hogyor József • Horváth Dezső
Iluh István • Jakab Róbertné • Janota Gábor • Kabdebó Lóránt
Kárpáti Éva • Keuler Jenő • Kézdi-Kovács Zsolt • Kézdy György
Kiss Dénes • Klimó Károly • Kóczyán Éva • Koncsol László
Kovács Sándor • Kováts Albert • Kuroli Géza • Kutas László
Lakner László • Lázár Ervin • Lehoczky Zsuzsa • Léner Péter
Lengyel György • Lovass Lajos • Markovics Ferenc • Matuska Márton
Mécs Károly • Molnár Géza István • Molnár József • Molnár Kálmán
Molnár Sándor • Müller Péter • Oberfrank Géza • Papp Tibor
Pásztor Erzsébet • Pauk György • Perhács János • Péter H. Mária
Polgár Rózsa • Porkoláb Sándor • Pócs Sándor • Pröhle Henrik
Pünkösti Árpád • Putarich Dr. Ivánszky Veronika • Quittner Pál
Réti Csaba • Rétvári László • Ritoók Pálné • Sigmond István
Simon Endre • Szamuely László • Székely Magda • Széles Klára
Szende Béla • Szigeti Jenő • Szódy Viktor • Sztankay István
Szuromi Lajos • Török Ferenc • Török Mária • Tótfalusi István
Tóth Imre • Tóth-Máthé Miklós • Ungváry Rudolf • Urbán György
Várdy Béla • Vavró István • Vermes László
Vígh István • Wagner János

E szám ára: 990 Ft. Előfizetés 2006-ra: 5000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél,
a Magyar Posta Rt. (1) 303-3440-es faxszámán,
a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen,

valamint a szerkesztőségben:
1014 Budapest, Szentháromság tér 6. III. em. 14.

Folyóiratunk a hírlapboltokon kívül kapható Budapesten
az Osiris, a Pont és a Kálvin téri Cartaphilus könyvesboltban,
valamint az Írók Boltjában.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.napkut.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-29902327